

Judiska gudsbilder

Monoteism

Etablerad åsikt sedan åtminstone 500 f.v.t.

En av judendomens få dogmer

jfr: Shema Israel

En unik Gud, väsenskild från sin skapelse

Hur ska man beskriva denna Gud?

Återkommande fråga i judisk tradition: Kan man med mänskligt språk beskriva denna Gud?

- ja – man kan tala om Gud med mänsklig terminologi
- nej – Gud är av sådan art att han står bortom mänskligt språk och mänsklig uppfattning

Rabbinsk litteratur

ja – man kan tala om Gud med mänsklig terminologi

Likt Bibeln en tydlig antropomorfi

Gud sörjer, studerar, går i exil, skrattar

Metaforer för att understryka Guds närhet

Lever vidare bland medeltidens tyska och franska rabbinskolor

Merkava-mystik

ja – man kan tala om Gud med mänsklig terminologi

Gud har en mystik form som uppenbarar sig på två sätt

- genom ord / namn
- genom »klädsel» som täcker kroppen

Medeltida filosofiskt tänkande

Nej – Gud är av sådan art att han står bortom mänskligt språk och mänsklig uppfattning

Centralt i tänkandet:

att bevisa Guds existens

ingen motsättning tro - vetande

Kosmologisk bevisföring

Förkastar antropomorfism

Negationsfilosofi – endast handlingar kan omtalas i

positiva beskrivningar

undantag: Gersonides och Chasdai Crescas

Kabbalister

Ja – och nej

Ein sof – bortom mänsklig begreppsvärld

Sefirot – det som människor kan beskriva (och tillbe)

problemet: vad är de för något?

- gudomlig essens / del av det gudomliga?
- utmärkande drag / emanationer? (steg i uppenbarelseprocess?)
- kärll för gudomlighet?

Kritik: »tioenighetslära»

Triad 1:

Keter («krona»)

Chokhma («vishet»)

Bina («förståelse»)

Triad 2:

Chessed («nåd»)

Gevura («styrka») / Din («dom»)

Tiferet («skönhet»)

Triad 3:

Netzach («varaktighet»)

Hod («glans»)

Jesod («grund») / Tzaddik
(«rättfärdighet»)

Shekhina («närvaro») / Malkhut
(«kungarike»)

Shekhina

Rabbinskt tänkande

Guds närvaro – finns med Israels barn

Medeltida filosofi

Guds härlighet / en självständig kraft / »skapat ljus» (Saadia; Maimonides)

Kabbala

Förbindelse gudomligt – mänskligt

Återspeglar de övriga sefirot

Kvinnlig fysiologi

Chassidiskt tänkande

Panenteism:

Gud finns i allt / allt är en del av Gud

Från Guds horisont

finns inget som inte är en del av Gud

=> natur, materia, människor och människors
handlande vittnar om Guds allestädes närvaro

Ingen »barriär» mellan Gud och människa

Jfr panteism (Spinoza, dagens »New Age»)

skapelsen besjälad av gudomligt väsen

Hermann Cohen (1842-1918)

Neo-kantian

Tidig Cohen:

Gud = tankekonstruktion som fungerar som
garant för moral och moralisk utveckling

Sen Cohen:

Mer traditionellt språk: Gud som skapare; källa
till allt

Stor betoning på moral och etik

Franz Rozensweig (1886-1929)

Existentialist

Gud möts i direkt existentiellt möte (= sann uppenbarelse)

Indirekt gudsmöte / kan inte nå Guds essens

Vår förståelse av Gud = resultatet av det Gud uppenbarar för oss

Martin Buber (1878-1965)

Existentialist

Skiljer mellan Jag-det- / jag-du-möten

Gud lär man känna genom mänskliga jag-du-relationer

Abraham Isak Kook (1865-1935)

Filosof rotad i mystiskt tänkande

Att försöka definiera Gud = heresi

Gudstänkande = uppfatta de gudomliga dimensioner
som finns gömda i världen

(frälsningssyn => allt har en gudomlig potential att
återvända till Gud)

Mordechai Kaplan (1881-1983)

Empiriker

Judendom med moderna termer utan att förändra dess
essens

Gud = den kraft i naturen som möjliggör uppfyllandet
av det mänskligheten strävar efter

Gudstro = stöd för den kreativitet som behövs för att nå
målet

Abraham Joshua Heschel (1907-1972)

Hur man kommer till tro viktigare än *vad* man tror på

Gud = dold

Gud kan upplevas genom

naturen («wow-upplevelser»)

Guds ord i Bibeln

mitzvot / «helgande av tid och rum»